

BRĪVĪBAS PIEMINEKLIS





Brīvības pieminekļa atklāšana. 1935. gada 18. novembris

Brīvības piemineklis ir viens no izcilākajiem valsts nozīmes vēstures, arhitektūras un mākslas pieminekļiem Latvijā. Tas uzcelts par tautas saziņotiem līdzekļiem kā Latvijas neatkarības simbols, kas apliecina visas tautas cieņu un mīlestību pret tēvzemi un brīvību.

Iecere celt Brīvības pieminekli radās Latvijas Brīvības cīņu izskaņā – 1920. gadā. Metu konkurss notika vairākās kārtās un ilga astoņus gadus. Pieminekļa pamatakmens tika ieguldīts 1931. gada 18. novembrī.

Brīvības pieminekli atklāja un iesvētīja 1935. gada 18. novembrī. Tas veidots pēc tēlnieka Kārļa Zāles (1888–1942) meta „Mirdzi kā zvaigzne”. Arhitektonisko vadību veica arhitekts Ernests Štālbergs (1883–1958), skulptūru Brīvība varā izkala metālmākslinieks Ragnars Mīrsmēdens (1889–1989, Zviedrija).

Brīvības ideja piemeklī izteikta arhitektoniskā un tēlnieciskā valodā, ko bagātina simbolisms tēlu grupās un vēsturisku notikumu atspoguļojums: obelisks kā gaišs un pacilājošs brīvības ideju nesējs, smēlies spēku bagātajā tēlu un simbolu



Kārļa Zāles 100. dzimšanas dienas svinības. 1988. gada 28. oktobris

pasaulē, tiecas debesīs un noslēdzas ar Brīvības tēlu, kas augstu virs galvas paceltajās rokās tur trīs zeltītas zvaigznes, kas simbolizē Latvijas kultūrvēsturiskos novadus – Kurzemi, Vidzemi un Latgali. Brīvības piemeklī paustās vispārcilvēciskās idejas īstenotas apgārotā mākslinieciskā formā. Skulpturālie tēli ir patiesi, tikumiski un estētiski audzinoši.

Brīvības piemeklju augstums ir 42,7 metri. 13 tēlnieciskās grupās ietverti 56 portretiski tēli. Grupas izvietotas vairākos līmeņos.

Pirmā līmeņa tēlnieciskajām grupām ir vienota tematiskā ievirze – tās simbolizē tautas fiziskā un garīgā darba jēgu, tās stiprumu, nesatricināmību un pašaizsardzības spēku.

To raksturo: Darbs, Tēvzemes sargi, Ģimene, Gara darbinieki (sarkanais granīts).



Ģimene



Tēvzemes sargi



Darbs



Gara darbinieki

Otrā līmeņa plastiskajos veidojumos attēloti tautas sapņi un ideāli: Lāčplēsis, Važu rāvēji, Latvija, Vaidelotis (pelēkais granīts). Šajā līmenī ietverti arī divi ilustratīvie cīņi, kas vēsta par pagātnes cīņām: 1905. gads un Cīņa pret bermontiešiem uz Dzelzs tilta (travertīns).



Lāčplēsis



Vaidelotis



Važu rāvēji



Latvija



1905. gads

Cīņa ar bermontiešiem uz Dzelzs tilta



19 m augsto obelisku (travertīns) vainago apaļskulptūra Brīvība (varš).

Pieminekļa centrālajam elementam pieguļ terase, kuras sienās ievietoti divi cīļņi: Karavīru atgriešanās un Dziesmu svētku gājiens (travertīns).



Karavīru atgriešanās

Dziesmu svētku gājiens



Simboliskā brīvības sardzē pie pieminekļa stāv Latvijas Bruņoto spēku karavīru Goda sardze.

Brīvības piemineklis restaurēts trīs reizes: 1980.–1981., 1998.–2001. un 2017. gadā.



Tautas frontes mītiņš (1990)



Lāčplēša diena. 2009. gada 11. novembris

Pret Vecpilsētu vērstās fasādes centrā iekalti pieminekļa veltījuma vārdi – TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI (autors dzejnieks Kārlis Skalbe).



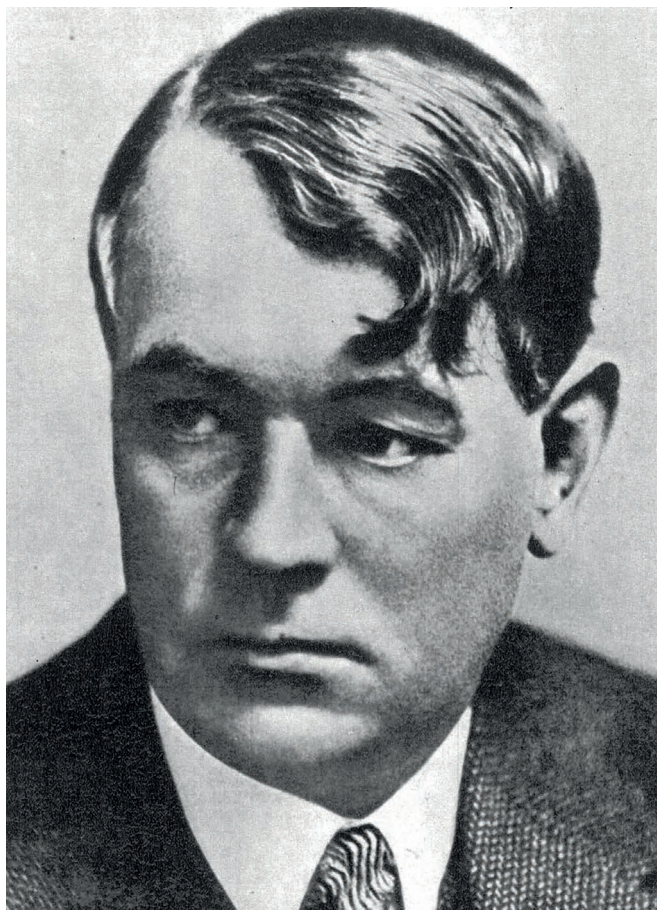
Ziedu Latvija (2015)

Kā cieņas apliecinājums Latvijas valsts neatkarībai, Brīvības pieminekļa pakājē gulsť ārzemju delegāciju, augstu amatpersonu un viesu nestie ziedi.



Dziesmu svētki (2013)

Brīvības piemineklis pulcē ap sevi Latvijas tautu gan tās traģisko vēstures notikumu piemiņas dienās, gan svētku reizēs.



Kārlis Zāle. 20. gadsimta 20. gadu vidū

Brīvības pieminekļa autors Kārlis Zāle (Zālīte) dzimis 1888. gada 28. oktobrī Mažeikos, miris 1942. gada 19. februārī Rīgā, bērnības gadus aizvadīja Liepājā. No 1909. līdz 1913. gadam bija brīvklauštājs Kazaņas Mākslas skolas tēlniecības nodaļā. Vēlāk devās uz Maskavu, kur strādāja izcilā tēlnieka Stepana Erzjas darbnīcā. Mācības Kārlis Zāle turpināja Petrogradā – Ķeizarkās Mākslas veicināšanas biedrības mākslas skolā (1916), Mākslas akadēmijas Augstākajā mākslas



Tēlnieka Kārļa Zāles mets Brīvības piemineklim (1925)

skolā (kā brīvklauštājs, 1917–1918), Valsts Brīvās mākslas darbnīcās (1917–1918). 1921. gadā studiju nolūkos Kārlis Zāle devās uz Berlīni, kur iepazinās ar modernisma (abstrakcionisma, konstruktīvisma, kubisma) strāvojumiem mākslā. 1923. gadā tēlnieks atgriezās Rīgā.

Kārlis Zāle ir latviešu monumentālās tēlniecības pamatlicējs, tās izcilākais pārstāvis. Viņa veidotie darbi, īpaši tie, kas iekļauti Rīgas Brāļu kapu memoriālajā ansambļā un Brīvības piemeklī, ir izcīlas mākslas vērtības, kuros tēlnieks runā simbolu un alegoriju valodā. Tie ir vispārināti, filozofiskas domas caurstrāvēti, kas pauž tautas alkas pēc brīvības, tās dzimtenes mīlestību un darba tikumu, gadsimtiem saglabāto ētisko vērtību skaistumu.

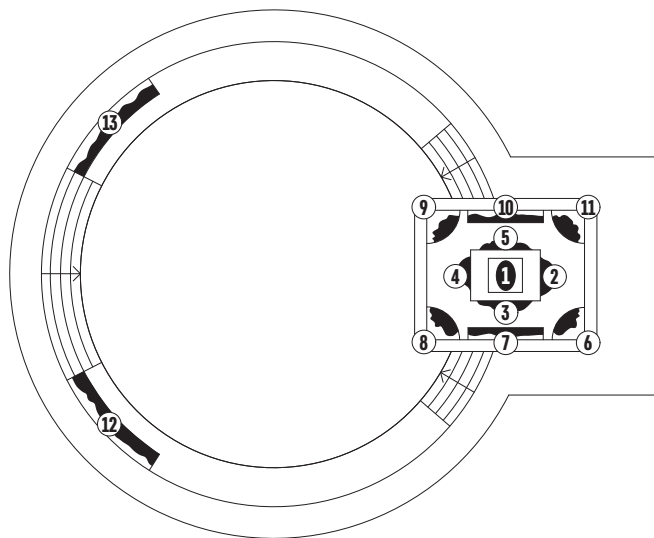


Metālkalējs Ragnars Mīrsmēdens (1935)

Kārlis Zāle veidoja Brīvības pieminekli (arhitekts E. Štālbergs, metālmākslinieks R. Mīrsmēdens) un Rīgas Brāļu kapu ansambli (arhitekti P. Feders un A. Birzenieks, dārza arhitekts A. Zeidaks). Pēc viņa ieceres uzcelts piemineklis Oskaram Kalpakam Meirānos (1927), Andrejam Pumpuram Lielajos kapos Rīgā (1929), Pirmajā pasaules karā kriešajiem strēlniekiem Smārdē (1936), Rīgas atbrīvotājiem cīņās pret bermontiešiem Sudrabkalniņā, Rīgā (1937, arhitekts E. Štālbergs), Brīvības cīņās kriešajiem karavīriem Jaunpiebalgā (1930, arhitekts A. Birzenieks), kā arī pieminekļi privātās apbedījumu vietās Rīgā, Valmierā, Trikātā, Viļķenē. Kārlis Zāle bija Latvijas Mākslas akadēmijas profesors, Tēlniecības meistardarbnīcas vadītājs, Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks (1935), apbalvots ar Tēvzemes balvu (1938), ieguvis „Grand Prix” pasaules izstādē Parīzē (1937).

Kārlis Zāle apbedīts Rīgas Brāļu kapos.

BRĪVĪBAS PIEMINEKLIS



- 1 – Brīvība
- 2 – Latvija
- 3 – Lāčplēsis
- 4 – Važu rāvēji
- 5 – Vaidelotis
- 6 – Darbs
- 7 – 1905. gads
- 8 – Gara darbinieki
- 9 – Ģimene
- 10 – Cīņa pret bermontiešiem uz Dzelzs tilta
- 11 – Tēvzemes sargi
- 12 – Karavīru atgriešanās
- 13 – Dziesmu svētku gājiens



Rīgas pieminekļu aģentūra

Teksti un foto materiāls: Rīgas pieminekļu aģentūra
Izdevējs: Rīgas Tūrisma Attīstības Birojs
Brošūra ir bezmaksas un to aizliegts tirgot



www.LiveRiga.com



BRĪVĪBAS

PIEMINEKLIS